

Läkare i Linköping började arbeta deltid för att hinna med sig själva

»Det är roligt att vara doktor – men det ska vara i lagom dos»

Han är ung läkare i karriären, chef, utan familj. En som lätt skulle kunna falla in i vanan att arbeta jämt. Istället gjorde han tvärt om och införde deltid för sig och arbetskamraterna.

– Att vara läkare är verkligen roligt. Men livet innehåller så mycket mer än lönearbete, säger Lars Ahlbeck, chefsöverläkare på Lambohovs vårdcentral.

Sedan årsskiftet arbetar alla läkare på Lambohovs vårdcentral utanför Linköping deltid. De är fem läkare som delar på fyra tjänster, alla arbetar 80 procent. Lars Ahlbeck, som varit vårdcentralens chef i tre år, tog chansen att införa nyordningen när en av de fyra heltidsanställda läkarna slutade.

– Jag hade länge tänkt att jag ville gå ner i arbetstid för att få mer tid till annat, berättar han.

De två kvarvarande kollegerna var tursamt nog med på noterna. Den ene, Göran Thurfjell, ville gå i delpension, den andre, Eduardo Roel, få mer tid till forskning – och sitt bryggeri!

12 ville ha jobben

Vårdcentralen annonserade efter två läkare till på deltid och hade inga problem att fylla luckorna.

– Vi fick faktiskt tolv ansökningar, det är ganska mycket. En del vårdcentraler får ju inga svar alls när de söker läkare, säger Lars Ahlbeck.

En av de två som började är Christina Arvidsson. Hon arbetade deltid förut också, eftersom hon har tre barn.

– Men jag vill fortsätta att arbeta 80 procent även när barnen är så stora att man inte har laglig rätt att arbeta deltid, berättar hon.

Likadant resonerar den andra nyanställda läkaren, Christina Littke.

Stress och hög arbetsbelastning gör att det numera ofta talas om svenska läkares dåliga arbetsförhållanden. Läkare inom primärvården är hårt drabbade, dels för att de får allt fler arbetsuppgifter utan att resurserna ökar, dels för att det saknas specialister i allmänmedicin.

Men det är faktiskt inte för att komma ifrån ett stressigt jobb och slippa att

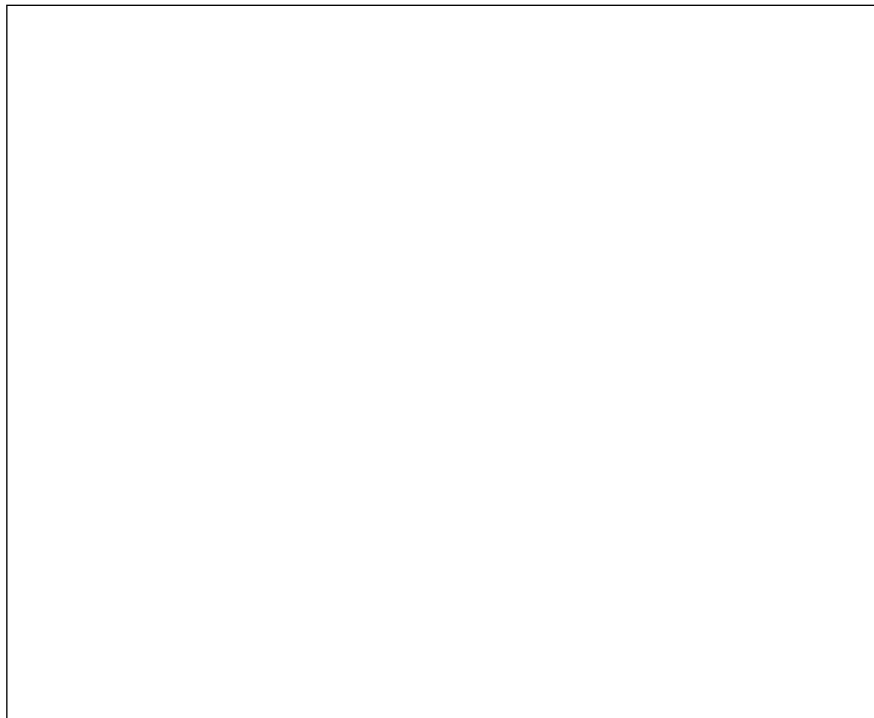

FOTO: LASSE HEIDENBERG

Här tar vi lunch en timme och klockan fem går vi hem. Så resonerar Lars Ahlbeck, chef för Lambohovs vårdcentral. Man måste ta hand om sig själv innan man kan ta hand om andra, anser han. Vid årsskiftet började han och kollegerna att arbeta deltid.

bli utbrända som läkarna på Lambohovs vårdcentral arbetar deltid.

Från chefsöverläkarens sida handlar det mer om en livsfilosofi.

– Jag tror att det är en generationsfråga, att unga människor idag inte vill satsa allt på jobbet på samma sätt som man gjorde förr. Det har funnits ett slags inställning att är man läkare i karriären är det bara arbete som ska gälla i livet.

– Så tänker inte jag, även om jag inte har något »legitimt» skäl att arbeta deltid, inga barn, ingen forskning som kräver tid, säger Lars Ahlbeck.

Lars Ahlbecks egen mamma var läkare. Hon var en av två gynekologer på ett litet sjukhus, hade jour varannan natt, arbetade jämt, jämt.

Så dog hon 52 år gammal i en tågolycka och livet var borta.

– Det har fått mig att tänka mycket över livet. Man har bara ett och det gäller att ta vara på det. Det går inte att skjuta upp allt man vill göra till framtiden, resonerar Lars Ahlbeck.

– Det handlar om livs kvaliteten, helt

enkelt. Det är mycket roligt att vara läkare, men det ska vara i lagom dos. Ska man orka ta hand om andra så måste man ta hand om sig själv först.

Lätt att säga – men svårt att genomföra, kanske. Och hur blir det med deltiden egentligen. Är det inte lätt hänt att det blir heltid i slutänden ändå?

Nej, hävdar läkarna.

– Det där med att jobba över är nog delvis en kultur som formas av ledningen, tror Lars Ahlbeck.

– Här är det en timmes lunch och gå hem klockan fem som gäller, slår han fast.

Läkarna måste säga stopp

Men det krävs disciplin av läkarna för att klara av det.

– Man måste lära sig att leva med att arbetet aldrig blir färdigt, det är vi själva som måste säga stopp, understryker Lars Ahlbeck.

Och kommer det något viktigt på hans lediga dag så ställer han upp, medger han.

– Jag är ju faktiskt chefsöverläkare

och ibland är det uppdrag utanför vårdcentralen jag inte kan styra över. Och utbildningar missar jag inte. Men jag försöker alltid hålla min lediga dag fri.

Lambohovsläkarnas deltidarbete har orsakat en kraftig reaktion från omgivningen. Massmedia har skyndat till för att intervjua doktorerna som går sin egen väg. Många kolleger har hört av sig.

Många säger grattis

– Tydligen har vi brutit mot något slags tabu, reaktionen blev mycket kraftigare än vad jag väntat mig, berättar Lars Ahlbeck.

– Många har sagt grattis, det var starkt gjort. Och äldre kolleger frågar hur det är. Ibland tror jag mig skönja ett sting av avund – tänk om man hade kunnat göra så där när jag var ung ...

Mindre positiva synpunkter hörs också. Är det kanske ett svek mot patienterna att inte arbeta så mycket man kan? Hur skulle det gå i dessa tider av läkarbrist om alla allmänläkare gjorde som Lars Ahlbeck och hans kolleger?

– På kort sikt skulle det förstås bli läkarbrist. Men på lång sikt så kanske man kan rekrytera fler istället, tror Lars Ahlbeck och Christina Arvidsson.

De är övertygade om att fler läkare skulle vilja ha mer fritid; tid att träffa barnen som Christina Andersson och Christina Littke, brygga öl och forska som Eduardo Roel, eller fixa med det egna huset och gå ut i skogen och jaga som Lars Ahlbeck gör.

– Det finns ett stort intresse för att arbeta som vi, det har vi märkt.

– I tidningen här, Corren, gjorde man en jämförelse mellan oss och en annan vårdcentral, där de arbetade heltid. Läkarna där tyckte inte att det skulle gå att arbeta deltid. Men nu har vi hört att tre av dem också börjat jobba deltid.

Kan avlasta sjukhusen

Lars Ahlbeck framhåller att han inte motsätter sig kravet på mer resurser till primärvården. Han tror också att primärvården kan ta ett större ansvar än nu, exempelvis för gamla i serviceboende – och därmed avlasta medicinklinikerna.

– Och vi tycker att vår deltid kommer patienterna tillgodo. Får man tid att göra annat än att arbeta så är man mycket mer tänd på uppgiften när man är på jobbet. Bieffekten blir ju att vi orkar engagera oss mer i patienterna än förr.

Anna Filipsson

Många barn bland patienterna, det syns i väntrummet. Christina Littke och Christina Andersson (mitten) har själva barn och har valt Lambohovs vårdcentral för att få fortsätta med deltiden när barnen blir större. Lars Ahlbeck har inget sådant »alibi» för att arbeta deltid.

FOTO: LASSE HEIDENBERG

1 800 patienter per doktor i Lambohov

Lambohovs vårdcentral ligger i en förort till Linköping och upptagningsområdet är både tätort och glesbygd. Här finns såväl »tvåmiljonersvillor som social misär».

Det bor många barnfamiljer i området och en heltidsarbetande läkare skulle ha 2 300 listade patienter. Nu när fem läkare delar på fyra heltidstjänster blir det drygt 1 800 patienter per läkare. Barnavårdscentral, astma-mottagning, diabetesmottagning och friskvård hör till vårdcentralens ansvarsområden.

Läkarnas deltid infördes vid årsskiftet 1998–99. Fyra av läkarna är lediga en hel dag i veckan, en är ledig två eftermiddagar. På så sätt har de en morgon i veckan för möten, när samtliga doktorer är på plats.

Alla morgnar utom mötesmorgonen har doktorerna personlig telefon-tid när de själva bokar in patienternas besök. Väntetiderna varierar beroende på grad av angelägenhet. En deprimerad patient får tid dagen efter, medan andra icke akut sjuka kan få vänta i upp till tre veckor på en tid.

På förmiddagarna har vårdcentralen öppen mottagning för akut sjuka patienter. Tio patienter är det meningen att varje doktor ska kunna ta emot.

– Om någon doktor är sjuk så får de andra ta emot fler, men vi försöker

verkligen att hålla den gränsen, berättar sjuksköterskan Marie Andersson, som är föreståndare på vårdcentralen.

Sjuksköterskorna tar ett stort ansvar när det gäller att prioritera bland patienterna. Ibland, när det är hårt tryck, måste man säga nej till patienter på den öppna mottagningen. De erbjuds då en bokad tid senare på dagen, hos den läkare som har jour på eftermiddagen.

Det händer också att man kommer fram till att patienten inte behöver träffa doktorn, utan att det räcker med ett besök hos en distriktsköterska. •

Glada kolleger tycker Marie Andersson, vårdcentralens föreståndare att hon fått sedan deltiden infördes.